

# BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

## PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:  
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.  
Pentru România și străinătate:  
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

## PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin  
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;  
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției  
„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la  
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

## Cuvântarea

*Exzellenței Sale, I. P. S. Domn arhiep. și metropolit  
Miron Romanul la deschiderea sesiunii sinodului ordinar  
al arhidiecesei transilvane, la 12 Aprilie st. v.  
1898.*

**Preestimați Domni!  
Iubiți frați, iubiți fii sufletesci!**

Între valurile dese, cărora este espusă naia bisericeii noastre în calea nisuițelor ei spre cultură și moralitate, mare mângăere și multă incurajare ne dă totdeauna sinodalitatea noastră; când adevăra reprezentanții clerului și ai poporului, adunați împrejurul arhierieilor sei, se consultă asupra situațiunii și vin într'ajutoriu ierarchieii întru întărirea așezămintelor organice și peste tot întru salvarea intereselor bisericeii.

Astfel de ocaziune ni-se deschide și astăzi, când Domniile Vostre, iubiți frați și fii sufletesci, conșcii de gravitatea și importanța însărcinării ce o ați primit ca reprezentanți ai clerului și poporului, ați grăbit a vă presenta aici în sinodul nostru arhidieceșan în număr așa de frumos și a-mi da ocaziunea plăcută, ca să vă salut și îmbrățișez cu totă căldura inimei mele.

Nu mă îndoiesc, că Domniile Vostre și la această ocaziune veți căuta să și faceți misiunea nobilă ce o aveți pentru consolidarea noastră internă și în general pentru apărarea și promovarea intereselor santei noastre bisericeii naționale. Contând deci și la ordinea bună în discuțiunile sinodale, care se ne facă ca și în trecut, numai onore, după ritualele premerse sub sânta liturgie de astăzi cu chemarea duchului sânt, sesiunea ordinară a sinodului nostru arhidieceșan pentru 1898 o declar de deschisă.

## Cuvântare

*rostită de Pré Sânția Sa, părintele Episcop diecesan  
Nicolae Popea, la deschiderea sesiunii ordinare a  
sinodului diecesan din acest an.*

**Proa stimatilor Domni deputați!**

Să mulțămim mai întâiu lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit a ne întruni érași în sinodul ordinar al eparchieii noastre, pentru de a pertracta obiectele prescise în regulamente.

Să mulțămim mai încolo și acelor bărbați vrednici ai nostri, cari devotați bisericeii și instituțiunilor ei salutare, și îngrijați de viitoriul, de sótea, de exintența chiar a ei, prin agerimea spiritului lor prevădătoriu și prin stăruințele lor neadormite isbutiră în sfârșit a ne crea această posibilitate de întrunire regulată și periodică la episcopia noastră, va să țină: autonomia și organizațiunea canonică sinodală a bisericeii noastre.

Da, domnilor deputați, să mulțămim acelor bărbați binemeritați pentru biserică și neamul nostru, la tóte ocaziunile de felul acesta; căci ce ar fi, dacă ați, în timpurile acestea de ispită, nu am avea asigurate aceste garanții legale?

Și mulțămirea noastră cea mai frumoasă, mai roditoare și mai bine primită va fi, dacă noi, cei de acum și cei viitori, ne vom arăta vrednici următori ai acelor înaintași ai nostri, călcând în urmele lor, apărând cu bărbăție și susținând cu sfințenie acest tesaur de mare prețiu, și acesta nu numai cu vorbe și nu numai aici între marginile acestor păreți, ci și cu fapte, și în afară de câte ori va cere trebuința, eu fapte țin învederate isvorite din adâncul inimilor noastre: deșteptând, luminând și premer-

gând, în toate cele bune și folositoare, cu exemplul viu înaintea clerului și poporului eparchial.

Acésta, domnilor deputați, cred eu că e chie-marea noastră, ca fii credincioși și reprezentanți adevărați ai bisericii noastre!

Fiind de părere, că și D-Vóstre încă sunteți pătrunși de asemenea convingeri, de asemenea sentimente religioase-morale, vă salut, domnilor deputați, de bună venire la episcopia noastră! Mă bucur din inimă, că D-Vóstră dând ascultare vocii oficiului mai înalt, v'ați lăsat pe un moment la o parte ocupațiunile private și ați grăbit de a veni la sinod, pentru ca aici în pace, în liniște și în dragoste frățească, cu delăturarea ori căror interese particulare, împreună să consultăm, să desbatem și să decidem afacerile noastre diecesane, bisericesci, școlare și fundamentale, bine știind că numai astfel procedând, Dumnezeu ne va ajuta și mai încolo, și lucrările noastre sinodale vor avea un rezultat bun, satisfăcătoriu și salutar pentru biserică.

Încât privește afacerile oficiose, am firmă credință, că Consistoriul nostru diecesan a făcut tot ce s'a putut, în împregiurările critice de astăzi, ca să corespundă datorințelor sale grele, în ceea-ce privește administrațiunea eparchială în toate direcțiunile, cum rapórtelile oficiose mai apriat vor arăta.

Pre lângă aceste convingeri și dorințe ale mele, implorând și aici ajutorul de Sus asupra lucrărilor noastre sinodale, declar sesiunea a II-a a periodului sinodal al X-lea de deschisă.

### Sinodul eparchial aradan.

După o lucrare intensivă de șese zile Vineria trecută s'a încheiat sinodul eparchial aradan, — după ce și-a terminat toate agendele avizate la competența sa prin dispozițiunile statutului organic pentru sesiunea anului curent.

S'a lucrat mult în sesiunea actuală, și rodnice vor fi lucrările acestui sinod întru dezvoltarea culturală ulterioară a sfintei noastre biserici și a poporului credincios. Conclusele luate sânt o nimerită punere în aplicare a principiilor evanghelice și canonice ale sfintei noastre biserici pre terenul administrativ bisericesc, școlar și fundamental, și corespund pre deplin trebuințelor bisericii și poporului nostru. Spiritul dominant, carele a caracterizat nătrégă activitatea acestui sinod este spiritul evangheliei Domnului, zelul și viul interes depus și de astă-dată de reprezentanții clerului și poporului în a-

grul cel sfânt al Domnului. S'au ținut preste tot nouă ședințe și toate cestiunile, de cari s'a ocupat sinodul, s'au discutat cu obiectivitatea și interesul reclamat de trebuințele bisericii; și s'au rezolvit cu prevederea pretinsă de sórtea și viitoriul sfintei noastre biserici.

Și până când vom poté face o dare de seamă amănunțită despre lucrările acestui sinod, înregistrăm în general sub viia impresiune, ce el ne-a lăsat, că organismul bisericii noastre din an în an funcționează tot cu mai mult succes în toate ramurile sale de activitate. Lucrările meritorie ale sinodului s'au început cu raportul comisiunii bisericesci asupra rapórtelor Consistoriilor dela Arad și Oradea-mare despre activitatea dezvoltată de senatele bisericesci pre terenul administrativ bisericesc. Din rapórtelile acestor senate s'a constatat, — că poporul nostru în butul tuturor ispitelor curentelor anticreștinești ale veacului, în carele trăim, — condus de iubirea și neclătita sa credință și de activitatea rodnică, dezvoltată de biserică, înainteză în sêmțul de pietate creștinască și în alipirea sa către biserică mamă. Ca dovadă despre acésta ne-servesce cu deosebire multele dăruii făcute de credincioșii bisericii noastre de pe teritoriul ambelor Consistorii pentru scopuri bisericesci, procum și faptul, că organele și corporațiunile din parochii din an în an funcționează tot mai regulat și cu mai mult succes. Pre basa acestor rapórtelile, sinodul a dat Consistórelor înviațiunile de lipsă pentru continuarea pașilor necesarii întru ridicarea sêmțului de pietate creștinască și preste tot pentru o dezvoltare cât mai succésă pre acest teren.

Din raportul comisiunii școlare asupra celor raportate despre starea școlilor noastre și despre activitatea dezvoltată pre terenul școlar de ambele Consistorii în anul trecut, — s'a constatat, că atât frecuentațiunea școlară, cât și mersul instrucțiunii preste tot înainteză. Frecuentațiunea școlii în decursul anului trecut s'a ameliorat și în total s'a ridicat preste suma de șeptedece procente din suma pruncilor obligați a cerceta școla cuotidiană. În punctul acesta notăm, că frecuentațiunea școlară în comunele mai mari întrece țifra de 90 procente. Greutatea în cercetarea școlii și în ameliorarea frecuentațiunii este mai cu seamă în comunele mici și la clasa acelor credincioși, cari locuiesc ca lucrători prin comune de altă confesiune. Pre basa celor raportate de ambele Consistorii, sinodul eparchial a

luat dispusățiunile de lipsă pentru înaintarea școlilor noastre confessionale.

Cu privire la proiectul de lege pentru întregirea dotațiunii preoțimei, și respective la ameliorarea dotațiunii preoțimii, — sinodul la propunerea comisiunii organizătoare a luat următorul concludus :

Sinodul eparchial se pronunță în contra acestor dispusățiuni din proiectul de lege despre întregirea venitelor preoțești, cari cuprind o evidentă ingerință în afacerile curat bisericicești și în mod esențial altereză autonomia bisericii noastre garantată prin legi fundamentale ; totodată rógă pre Prea Sântia Sa Dl Episcop, ca în conțelegere cu ceilalți Prea Sântiți Archierei ai bisericii noastre, să întrevină cu totă energia la locurile competente pentru de a esopera modificarea dispusățiunilor dăunose pentru biserica noastră națională.

Éră spre scopul regulării și ameliorării dotațiunii preoților, ca clerul nostru să nu fie avisat la ajutorul oferit sub astfel de condițiuni grave și dăunose pentru interesul comun bisericesc — să îndrumă ambele Consistorie a esmite câte o comisiune constătătoare din protopresbiter și câte un membru mirean cu însărcinarea, ca în decursul anului curent :

a) să erueze și constate în fie-care parochiă cu ascultarea preotului, și a comitetului parochial, emolumentele și venitele preoțești după valórea reală a acelora și adecă venitul pământului după calculul rotund al arenđii ce s'au plătit în comună în 5 ani ultimi, ér birul și celelalte prestațiuni după valórea reală socotită pe basa calculni rotund a 5 ani ultimi.

b) Să erueze și constate mijlócele de venite ale bisericii din parochii.

c) Acolo unde dotațiunea preotului nu ar ajunge la minimul prescriș, a încerca cu comitetul și sinodul parochial întregirea dotațiunii cel puțin la minimul prescriș.

d) Acolo unde nu s'ar puté efectui întregirea — cu ascultarea reprezentanților acelor comune bisericicești, a combina și a face propunere pentru reducerea parochielor, și înpreunarea mai multor comune bisericicești în o parochiă amésurat principiilor indegetate în conclusele congresuale din 1870 Nr. 66 și 77.

Comisiunile vor avé în fie-care comună parochială despre cele îndeplinite a lua protocol, care subscris de comisiune, de preot și de reprezentanții comunei bisericicești se va înainta Consistoriului concerninte.

Éră consistórele despre rezultatul obținut vor avé îndată a raporta sinodului ordinar următor și a face eventualele propuneri provocate de interesul bisericii și necesitățile locale.

Cu privire la cestiunea, pusă în curgere din partea congresului nostru național bisericesc, de a se înființa o Episcopie în Timișóra, și respective până la realizarea acestei idei de a-se înființa un Consistoriu în Timișóra, — la propunerea comisiunii organizătoare, sinodul în unanimitate a luat concludus, că spre scopul înființării Episcopiei și respective a unui Consistoriu în Timișóra se invoiesce a-se dismembra dela jurisdicțiunea eparchiei Aradului cele patru protopresbiterate din Bănat, — rămânând ca asupra celor ulterioare să-se pronunțe atunci, când cestiunea înființării Episcopiei, și respective a unui Consistoriu în Timișóra, va ajunge în stadiul de a-se poté realiza.

Cu privire la concludus luat în anul trecut de a-se înființa în Beiuș un alumneu, sinodul, în considerarea, că din cauza recoltei rele a anului trecut nu s'a potut escrie colectă pentru promovarea acestui scop — rógă pre Pré Sântia Sa Dlu Episcop diecesan Ioan Meșianu, ca să inițieze această colectă la timp oportun ; și tot de odată la propunerea Pré Sântiei Sale, decide, ca pentru procurarea unei case în Beiuș pentru acest scop să-se anticipe din fondurile diecesane o sumă óre-care ca împrumut.

Din rapórtel comisiunii epitropesci asupra stării și administrațiunii fondurilor și fundațiunilor diecesane sinodul a constatat, că averea diecesei cresce, și se administréză corect și în conformitate cu dispusățiunile statutului organic și cu dispusățiunile cuprinse în conclusele sinodale. În special s'a constatat o frumósă crescere la fondul preoțesc, carele cu finea anului trecut s'a ridicat la țifra de preste 300,000 florini. Cu privire la acest fond sinodul a dispus, ca ambele Consistorii să procedă cu rigóro la încassarea contribuirilor, cu cari restéză preoțimea la acest fond, aplicându-se la cas de lipsă și măsuri coercitive. Cu privire la administrarea realităților aparținătoare fondului preoțesc sinodul decide, ca aceste realități să-se esarendeze și pre viitoriu conform concludeslor anterioare, și anume realitățile cumpérate pre scama acestui fond să-se esarendeze prin licitațiune publică, ér sesiunile dela parochiele reduse în modul urmat și până acum conform concludeslor sinodale anterioare.

În ședința din urmă a sinodului eparchiei, ținută Vineri după amăzi punându-se la ordinea zilei deplinirea prin alegere conform dispusețiunilor statului organic a două locuri vacante de asesori onorari la senatul bisericesc din Arad, precum și a locurilor devenite vacante de asesor referinte la senatul școlar, și la senatul episcopesc al Consistoriului din Arad, — mai înainte de a-se procedea la alegere s'a ținut o conferință. În această conferință s'au făcut combinațiuni asupra persoanelor alegende, ér cu privire la deplinirea locului de asesor referinte în senatul episcopesc dela Consistoriul din Arad, — s'a luat concludul, că în vederea, că prin un conclud sinodul anterior s'a dat comisiunii sinodale de scontrare ordinul, ca se studieze întreg organismul central al ambelor Consistorii, și la sesiunea procsimă se substérnă propuneri în această privință, s'a decis, ca acest loc se nu se deplinescă; ci de o cam dată agendele se-se provadă prin substituire din partea Consistoriului.

Pre baza celor staverite cu unanimitate în această conferință redeschidându-se ședința s'a proces la alegere prin vot secret, și comunicându-se rezultatul scrutiniului se constată, că în senatul bisericesc al Consistoriului din Arad au fost aleși părinții protopresviteri: **Constantin Gurban** și **Dr. Traian Putici**.

Fată de această alegere Pré Sântia Sa dechiară, că aprobă și întărește pre ambii aleși de asesori onorari ai senatului bisericesc din Arad.

Asesor referinte în senatul școlar a fost ales părintele **Vasilie Mangra**.

Terminându-și sinodul agendele avizate la competența sa pentru sesiunea actuală, deputatul **Stefan Antonescu** prin un discurs frumos și bine simțit mulțamește Prea Sântiei Sale pentru zelul și activitatea neobosită depusă întru prosperarea diecesei de când D-șeu a voit, ca să păstórescă această diecesă și în special mulțamește pentru zelul și înțelepciunea, cu carea a condus și lucrările acestei sesiuni sinodale.

La acest discurs însoțit de aplausele și frenetice urări de „să trăiască“ din partea d-lor deputați, Prea Sântia Sa luând cuvântul implóră binecuvântarea Ceriului asupra lucrărilor noastre ulterioare și în special asupra lucrărilor acestui sinod, și dechiarând sesiunea sinodală de închisă, dorește d-lor deputați dela D-șeu viață îndelungată ca să potă conluera încă ani mulți la întărirea s-tei noastre biserici a dșeș-

tilor ei aședăminte, și prin acestea la înaintarea poporului credincios pe tóte terenurile vieții.

## Serbătórea sântului și marelui martir Georgie.

Biserica a instituit pe lângă serbătórele Domnului și Mântuitorului nostru Isus Christos, și unele serbătóri ale Maicii Domnului și ale sântilor și martirilor. Scopul bisericii prin instituirea acestor serbătóri a fost parte de a-i onora pe sânti și prin ei pe însuși D-șeu, isvorul sânteniei, parte de a-i înfățișa creștinilor ca modele de viață creștină și de imitare și parte ca prin rugăciunile ce se ridică în acele serbătóri, să-i înduplecăm, ca stând ei mai aproape de D-șeu, să ne mijlocéscă darul lui D-șeu.

În fruntea serbătórilor de acest feliu stau serbătórele Maicii Domnului, după cari urmează cele ale sântilor și cele ale martirilor.

Deși în s. scriptură sânti se numesc toți creștinii, curățiți fiind prin baia botezului, totuși biserica folosește acest termin în un înțeles mai restrins și eminent, numind sânti pe acei bărbați și femei, cari s'au distins prin o viață religioasă-morală exemplară. Eară martiri se numesc acei creștini și creștine, cari pe lângă atributul sânteniei, mai au și meritul de a fi suferit chinurile cele mai mari și chiar mórte pentru credința în Christos.

Șiua, în care se serbează amintirea unui martir, e de regulă șiua mórții lui, numită șiua naserii lui, pentru-că mórtea sântilor e trecerea dela lumea această timpurală la cea vecinică, e o renaștere dela înjosire la înălțare.

Creștinii cei vechi serbau aniversarea mórții martirilor cu mare solemnitate. Ei se adunau la mormântul lor, mulțamiau lui D-șeu pentru bărbăția ce li-a dat-o în profesarea credinții și cereau și pentru sine tărre și statornicie în credință.

După întocmirea anului bisericesc, tóte zilele sunt consânțite memoriei unui sau mai multor sânti. În timpul vechi al creștinismului fie-care biserică își avea martirii ei pomenindu-i în diptichele (pomelnicele) sale, precum și astăzi diferitele provincii și națiuni își au unii sânti recunoscuți numai în acele provincii și numai de respectivele națiuni. Din compunerea acelor diptiche și din trecerea unor sânti mai însemnați și în diptichele altor biserici s'au format călindarele de astăzi.

Un sânt și martir însemnat nu numai în o parte a bisericii, ci în întreaga biserică, atât orientală cât și apusană, e și marele martir Georgie.

Cine nu cunoște icóna, carea reprezintă pe un vitez tiner, călare pe un cal ager, cu lancea în mâna sa robustă, omorând bálaurul cu limbi de foc, cu ghierele ascuțite și cu aripi? E icóna sântului martir Georgie carele prin darul dșeesc a luptat lupta credinții, ér acum strălucése împrejurul capului său cununa dreptății, prețul învingerii (II. Timot. 7—8).

Despre viața s. Georgie s'a scris mult și pōporele s'au nizuț a împodobi cu diferite legende viața acestui mare martir. Vom considera numai a cele date biografice, cari cu dreptul își arōgă timbrul autenticității.

S. Georgie s'a născut în Cappadocia din o familie nobilă. După mōrtea părintelui său, s'a aședat cu mamă-sa în Palestina, de unde era ea de născere și unde avea proprietăți mari de pământ. Era de o statură sveltă, cu minte ageră și isteț. Trecend peste anii pubertății a pășit pe cariera militară și esceland prin istețimea și curajul său, și-a căștigat întru atăta simpatia împăratului Dioclețian (284—305), încât acesta l-a avanzat — deși era încă tiner — la rangul de tribun (căpitan) și l-a decorat cu mai multe onoruri. Inșă amicitia, carea l-a legat de împăratul Dioclețian, a durat numai până ce acesta s'a purtat cu toleranță față de creștini. Edând împăratul la anul 303 edicate de persecuțiune sângerōsă contra creștinilor, Georgie, abdicend de postul și distincțiunile sale, s'a prezentat înaintea împăratului rugându-l și protestând contra edictelor neumane. Împăratul inșă înverșunat, a poruncit să-l arunce în temniță, unde parte prin promisiuni ademenitōre, parte prin maltratările cele mai cumplite a căutat să-l abată dela credința în Christos. Inșă Georgie, în a cărui inimă focul credinții ardea cu mare flacără, nu s'a lăsat adimenit de promisiunile mari, nici chinurile nu l-au putut repune, ci din contră prin tōte acelea mai tare s'a întărit în statornicia credinții în Christos, încât și împărătesa Alexandra, vedend caracterul firm al lui Georgie, întru atăta a pătruns-o purtarea acēsta a lui Georgie, încât inșă-și a primit creștinismul. Împăratul înverșunat pentru acest fapt a poruncit omōrirea lui Georgie și la anul 303 în 23 Aprilie a fost decapitat.

Pentru perseveranța în credință și pentru suferirea cu bărbăție a chinurilor și a mōrții, i-a dat biserica atributul de sânt și martir, numărându-l tot odată și între martirii săi cei mai de frunte și instituire sērbătōrea din 23 Aprilie, întru amintirea mōrții lui.

Marele martir Georgie sē infățisēză de regulă cālare pe cal în haine de militar roman, împungend cu suița bălaurul, care zace sub piciorēle calului. Acest monstru e simbolul diavolului, după descrierea ce ni-o dă apostolul și evangelistul Ioan în apocalipsă, — care prin intrigile sale caută să abată pe omeni dela credința în Christos și ca un bălaur neșaios umblă după astfel de victime. Pe acest bălaur monstru l-a învins prin curățenia credinți sale sântul Georgie, ér acest tablou și acēstă sērbătōre ne aduce aminte și nouē, ca să resistăm tuturor ademenirilor, păcatelor și egoismului și mai bine să suferim și noi ca martirul Georgie ori ce chinuri și mōrte, decât să păcătuiam contra lui Christos și să perdem fericirea vecinică pentru fericirea de aici trecētōre.

## Reflecțiuni la articolul : Îmbunătățirea stărei materiale a învățătorilor prin ocupațiuni laterale.

E constatat, că cel mai important factor în școlă și pe întreg terenul educațiunii populare e învățătorul. Densului i-se concrede surcelele tēnere a unei comune, — speranța viitoriului și tăria bisericeii, accentuându-se fōrte adese-ori cumcă educațiunea și instrucțiunea poporală e o cauză ponderōsă și sfântă.

A accepta acest principiu și a-l părtini numai cu vorba, e lucru ușor, inșă efectuarea lui practică e mai anevoiōsă și fatigiōsă, căci pretinde din partea învățătorului lucru mult, nisuință firmă, etc. Viēta și activitatea învățătorului constă din lucru serios, cu un cuvēt : interesele, dorințele și pretenșiunile s le trebuie sē fie subordonate intereselor și pretenșiunilor pedagogice. Acesta e un principiu atāt de sfânt și inviolabil, încât cu eluderea aceluia, — școlă nu pōte progresa.

Sunt mulți frați, colegi zeloși, cari cunoscend gravitatea sublimei lor misiuni, s'au nizuț a ținē pași egali cu progresul sciinței pedagogice, numai ca sē pōtă corespunde și satisface tuturor așteptărilor, dedicându-se cu trup cu suflet cauzei școlare.

Și pentru-ca învățătorul sē pōtă manifesta zel și bună voință în mēsură cuvenită, de ore-ce nici zelul nu trebuie exploatat până la jertfă, — societatea în al cărei serviciu e pus învățătorul, are a-i ușora lupta pentru existență, lăsându-i timpul liber pentru lucrări spirituale și pregătirile necesare pentru școlă, și nu pentru unele ocupațiuni laterale sau secundare, prin cari și-ar negliga funcțiunea de învățătoriu în înțelesul adevērat al cuvētului, și cari ar cadē în detrimentul școlei.

Înaintarea cauzei școlare fiind o datorință comună tuturor învățătorilor, e timpul suprem ca sē abandonăm tot ce stă în contrarietate cu interesele și pretenșiunile pedagogice. Și pentru ca-sē putem face una ca asta, sē recere cu drept cuvēt îmbunătățirea sorții învățătorului poporal, ca sē pōtă dispune de mijlōcele necesare pentru perfecționarea și lărgirea orizontului cunoscințelor sale, și sē nu cadă în apatie spirituală și în nepăsare totală față de propășirea statului său.

E lucru natural și fōrte cunoscut, că și știința unui învățătoriu fără preparațiune atentivă și scrupulōsă, și-a-re prețul cel mai neinsemnat. Tōte cunoscințele ce nu sē reînnoiesc, completēză și nu-se aplică în viēta practică, dispar succesive din memoria; éră acēsta nu e un defect al memoriei, — ci lege naturală. Dacă învățătorul sē preparēză bine, urmēză metodă bună, rămâne tot-deuna în sfera priceperii elevilor. În tot cazul, experiența ne ara-

tă, că instrucțiunea după o preparare, e pentru învățatoriu și elevi cu mult mai avantajoasă, și ne bucurăm la ora pentru carea ni-am preparat și am regulat bine materialul, cu considerare la capacitatea și pretensiunea elevilor; era spre scopul acesta să recere timp liber.

Cel mai mare pedagog german Diesterweg, numit „admiralul pedagogilor germani“ nu înceta de a dice învățătorilor: că, dacă dorește o sorțe mai bună, să începă fie-care învățatoriu a-se simți că făcând parte din un stat de mare importa ță, să lupte cu toți pentru încetarea neajunsurilor, de cari pătinesce școla și statul învățătoresc.

Și ceea ce a dis Goethe despre poetul Tiedge, „că ar avé mai bune cugete, când ar trăi mai bine“ — să pôte aplica și la învățatori.

Acum să ne întrebăm; Cum, și ce se facem ca să ne putem completa cunoștințele noastre, când suntem lipsiți de mijloce și de timp liber?

Ce nu pôte face unul singur, vor poté mai mulți adecă: societatea, în serviciul căreia e pus învățatoriul.

Ce-i drept, legea îndreptățește acum și pe învățatoriul confes. la cuincuenale. ceea ce unor comune nu le convine. Comunele nedispunând de fonduri și alte isvóre de venite, privesc școla de greutate, carea cu cât le face mai puține spese, cu atât mai bine. Și învățatoriul luptând cu multe neajunsuri, este avisat a face încercări pentru îmbunătățirea stării sale materiale, mai mult ca indemn pentru poporul în mijlocul căruia trăește, — pe contul școlei.

Trăind însă între ast-feliu de împregiurări nefavorabile, caută să ne acomodăm lor. Dar' cu tóte acestea, trebuie să dic și eu cu fratele — coleg Grofșorean, „Nime nu pôte sluji la doi domni“.

Ocupațiunile laterali ar fi: 1. Pomăritul și grădinaritul 2. Vieritul. 3. Stupăritul. 4. Mătăsăritul. 5. Îngrășatul porcilor.

Într'o comună, învăț. N. N. să ocupase în ó-rele libere cu mătăsăritul, spunând pruncilor-școlari, cum și pe ce timp să culégă frunđe de frăgari pe séma vermilor de mătăsă, arătându-le în mod practic nutrirea și cultivarea lor. Și ce s'a întâmplat părinții acelor școlari au făcut arătare la antistia com. contra învăț. N. N. Ér' acel inv. de atunci în cóci, nu să mai ocupă cu mătăsăritul. Ne putem dară convinge, că învățatoriul ori-cum să învërte, — în-timpină neplăceri.

Pentru ca să vedem școlele noastre ridicate la aceea demnitate, la cari le reclamă vitalitatea și viitoriul nos-ța național, precum și spiritul timpului în carele trăim, cred că ven. noastre autorități bis-școl. conferințele învățătoresci și alți factori, vor contribui la delăturarea neajunsurilor și vor afla modul de ameliorare sorții învățătorilor, spriginindu-i în-

tru tóte, și pană atunci, până când poporul să va ridica la o stare materială mai bună.

Toracul-mare, în Dumineca Tomei 1898.

P. Avrămuț,  
inv.

## Despre spiritism.

*Spiritismul antic.*

— STUDIU —

de D. Voniga.

(Continuare.)

Cât privește Crestinismul, față de acestea credințe superstițioase și șarlatanism înșelator, acesta a pornit contra lui o adevărată expedițiune — însă pre încetul. N'a voit să-l înecă și se-l suprimă de-odată, ceea ce de alt-mintrea nici i-ar fi fost cu puțințe: ci a lăsat ne atinse tóte simțemintele și obiceiurile noilor sei credincioși. Așa: bisericile păgâne nu le-au dărmat, ci le-au prefacut în case de rugăciuni creștinești; sərbătorile maienerate și obiceiurile mai lățite ale păgănilor le-au lăsat în tocmai și nevătămate — mulțumindu-se la început cu atâta numai, că în cana cea veche a putut versa vin nou și curat. Și acesta moderațiune a creștinismului, pe cât a fost de rațională. pe atâta i-a fost de folositoare, căci prin acesta nu-a făcut pe creștini să-se spăimănateze de percepțele și învățăturile ștrictă a-le creștinismului.

Că la poporul de ađi au remas și că în credința lui se obsarvă și ađi multe urme a-le credinței lui veche și păgână — nici nu e de mirat, căci credința lui veche și păgână era atât de adânc sadită în inima lui, cât — de dragul celei creștine — ru s'a putut despărți deodată și cu desăvirșire, și așa, fără îndoială, că în popor mai aflăm și astăzi istorisirii fantastice, obiceiuri și credințe superstițioase precum și tot-felul de farmece ce au remas și s'au mai susținut.

De aicea provine apoi opinia mai multor scriitori, ca adecă: farmecul sau magia păgână să află și în creștinism. Ma unii, cum abună-óra: Schindler, Petry și Zölnner, merg și mai departe și pretind a se afla urmele magiei păgâne chiar și în sacramentele (tainele) religiunii creștine.

Față de acestia, opinia noastră este: dacă în creștinism sau strecurat numele magiei și necromantieii păgâne, atunci să ne lăcătăm pe acestea în sacramentele și ființa religiunii, ci pôte înce-remoniialele esterne religioase, și în urma acestora, li dicem cu Nutke: că în vieța popórelor creștine, de și se obsarvă încă urmele păgănilor și în cea a singuraticilor creștini omul cel antic cu păcatul său, totuș prin creștinism, păgănilor este istoricește devins lăsându-și ruinele bisericilor sale pe pământ creștinesc.

\* \* \*

Natura omenescă tinde pururea într'acolo, ca să se joce cu lucruri nepermise, cu lucruri pe cari mâna cea binevoitoare le-au ascuns în obscur. Cu ajutoriul forței magice nisuește a pătrunde toate secretele naturii și prin o nouă îndumnezeire a descoperi viitorul cu tainele sale și în urmă prin necromantie și farmec a constrige spiritele la apariție.

Vom trece peste magia, cu care, din cauza inferiorității spiritului și a priceperii, se indeletnicesc așa numiții ómeni ai naturii, căci acestia, în tot ceea ce li se pare a fi deosebit și ce trece peste puterea și cunoștințele lor mărginite nu văd altă decât efect și fenomene miranțolose reduse la magie și farmec. Creștinul încă, s'au în genere omul cult, cu cunoștințe veste și cu spirit luminat, pentru care sórele binefăcător al înțelegerii adevérului și dreptății strălucește pompos: va cădea în ceea mai mare greșală atuncea când pentru satisfacerea poftelor și dorințelor păcătoase s'ar încerca a căuta cu forța calea descoperirii celor misterioase și ascunse, pe cari o putere mai înaltă le-au închis dinaintea lui.

*N'am auzit să-i fi succes cândva óre-cărui spiritist se prindă vr'un spirit; dar de acele casuri se vorbeste — și nu e eschisă posibilitatea — că spiritele prind pe aceia, cari prin înșelăciune voiesc a trage folosul din ele. — „E mare temeritate a pluti, fără cârmă și stea conducătoare, pe această mare stâncosă și fără păreche; și această îndrazneală órbă, cu drept va fi pedepsită prin aceea, că în sensul dreptului litoral, plutașul va rămânea sub stăpânirea acelor puteri, între cari a cutezat a se furișea fără vre-o comitivă sigură și — suferind naufragiu — în loc se afle și se prindă spiritul servil însuș cade prins în serviciul aceloră“ serie Görres \*)*

(Va urma.)

## D I V E R S E.

\* **Serviciu divin.** La Dumineca Tomii din anul curent s'a oficiat în biserica catedrală din Arad din incidentul deschiderii sinodului eparchial cu solemnitatea îndatinată sfânta liturgă îmbinată cu invocarea Duchului sfânt prin Pré Sânția Sa părintele Episcop al Aradului Ioan Meșianu asistat de părinții protopresbiteri: Teodor Filip, Paul Miulescu, Ignatiu Papp, Georgiu Popovici, Dr. Traian Putici, Nicolau Roxin și diaconul Ioan Georgia.

În decursul s-tei liturgii Prea Sânția Sa a ridicat sante rugăciuni și pentru odihna sufletelor fericitorilor întru aducere aminte Arhiepiscopul și Metropolitul Andrei, Episcopul Ioan Popasu, și pentru fericirii întru aducere aminte evlavioși creștini Emanuil Gozdu, Andrei și Antoniu Mocsonyi, Ioan Popovici și Elena Ghiba-Birtha.

\* **Sedința publică** aranjată Dumineca trecută de societatea de lectură a elevilor dela seminariul diecesan, în sala cea mare a seminariului, a fost cercetată de un public ales și numeros. Atât disertațiunile, cât și declama-

țiunile și piesele de cântare executate de corul vocal și instrumental, au fost bine executate și publicul a rămas pe deplin satisfăcut de producțiunile tinerimei.

\* **Himen.** D-nul Dr. Ioan Nemet avocat în Arad în 8 Mai a. c. la órele 5 p. m. își va sërba cununia cu d-ra Ioanica Pavlovici din Pâncota în biserica noastră de acolo.

Felicitările noastre!

\* **Producțiunea** teatrală a meseriașilor noștrii din Arad aranjată Duminecă trecută în sala dela „Crucea albă“, la care a luat parte nu public numeros atât din loc cât și din provință, a asucces pe deplin.

\* **Limba cărților bisericești.** Comisiunea emisă pentru censurarea raportului general despre activitatea Academiei române în anul 1897—98, și compusă din domnii A. D. Xenopol, Saligny și I. Vulcan, în raportul ei prezentat Academiei insistă mult asupra cestiunei limbei române din cărțile bisericești. Între altele comisiunea ăice în raportul ei următoarele:

O cestiune a deșteptat mai cu deosebire luarea aminte a noastră, anume aceea desbătută de academie în ședința dela 13 Iunie, privitoare la stricarea limbei românești, consacrată de veacuri ca limbă a religiei noastre, prin nouele ediții de cărți bisericești, ce se fac sub direcția și cu îngrijirea sfântului sinod.

Academia, chiar prin legea ei constitutivă, este înființată mai ales cu scopul cultivării limbei naționale, și era neapărat să i-se dee această menire întru-cât din nefericire limba românească este departe de a fi prelucrată și frământată de poporul român în toate sferile de cugetare omenescă. În limba științifică, în cea juridică, în cea comercială și industrială, neologismele foesc și acolo unde ele nu ar trebui să fie îngăduite. Construcțiunile gramaticale și sintactice sunt imitate fără conștiință după limba franceză. În ziare limba franceză este adeseori stricată; de asemenea în traduceri și adoptările dramelor și comediilor ce se prezintă pe scenele noastre. Magistratura, advocatura și chiar parlamentul, cu puține valorose excepțiuni, înfățișază aceeași tendință obștăscă de a-se îndepărta de spiritul adevărat și de tezaurul de cuvinte al limbei noastre și de a îmbrățișa forme străine.

Nu mai vorbim de saloanele societății noastre mai înalte unde se vorbește un fel de potpourri amestecat din franceză și română, care nu mai e limbă, ci un adevărat jargon și o rușine pentru țără. Unde mai putem óre auzi răsunând din viu graiu și nu numai din prăfuitele cronici și documente, adevărata limbă a strămoșilor noștri, basa pe care trebuie să se cladească mai departe organul nostru de rostire? Numai din limba bisericească. Dar' se strică și acesta; dacă se schimonosesc rugăciunile și se întortochează cugetările sfinte, atunci ce stavilă se va mai opune șivoiului distrugător al graiului național? Caveant consules! Academia să iee în serioasă desbatere această cestiune, și anume chiar în sesiunea această, spre a vedea ce este de făcut spre a se opri réul de acum înainte, dacă nu se mai póte îndrepta acel ce s'a făcut.

\* *S'a deșteptat când era să o îngrópe. În*

\*) Mistik t. III. p. 631.

comuna Józseffalva, comitatul Caraș-Severin, a murit di-  
lele trecute o fată tinăreă cu numele Ana Schuber. In-  
științași fiind părinții, cari locuiau în Deta, veniră a doua  
di ca să-și vadă fata, pe care însă o aflară în sicriu. Ta-  
tăl plângând se plecă asupra sicriului, dar' atu ci deodată  
fata se deșteptă și începu să vorbească, spre cea mai ma-  
re uimire a mulțimei, care stătea în jur și plângea. Nu-  
măi decât fata fu așesată în pat, fiind toți de credință  
că ea se va însănătoșa. Spaima însă o zdruncină atât de  
tare, încât la câteva zile muri.

\* *Rostand contra lui Zola.* Cu privilegiul ale-  
gerii unui membru de onore în sindicatul presei fran-  
ceze în locul lui Alphonse Daudet, s'au ivit mai multe  
neînțelegeri cu privire la persoana ce trebuia aleasă. Mai  
mulți membri ai sindicatului au propus pe Emilie Zola,  
pe când alții au susținut pe Edmond Rostand, autorul  
cunoscutei piese Cyrano de Bergerac. Majoritatea s'a pro-  
nunțat pentru Rostand, care a și fost proclamat membru  
în locul lui Alphonse Daudet.

\* *Palate culturale în România.* Ministrul  
cultelor și instrucțiunii publice a cumpărat cu suma de  
400,000 lei o frumoasă grădină unde va construi în cu-  
rând două palate pompoase, unul pentru muzeu și altul  
pentru biblioteca centrală. Pentru aceste mari lucrări e-  
sistă deja un credit de șapte milioane lei.

\* *Vechea boala „influența”.* S'a șis că in-  
fluența este o boală nouă. Revista Medicală din Paris pub-  
lică următorul pasagiu, după registrele parlamentului  
Franței. Anul 1414. Luni 5 Martie n'au fost pleduării,  
nu era nici un avocat, nici procuror nici părți, din cau-  
sa unei forțe rele boli care băntuie întreg Parisul. A-  
cēsta boală vine cu mare durere de cap ca și în tot cor-  
pul, asemenea un puternic guturariu (tróbnă). Eu însumi  
n'am dormit totă noaptea, și abia mă pot ține pe picioare  
mă dore capul, rinichii, cōstele, umerii și picioarele, mă  
duc dară acasă.

Se vede că rău era forțe mare dacă a putut să fie  
închis palatul justiției din pricină că toți erau bolnavi.

În secolul al 17-lea un străin, care a trecut prin  
Paris, scrie :

„La 7 Martie am fost supărați de puține friguri  
causate de un guturariu, care domnesce pe aici, spițerii  
au isprăvit în 15 zile toate siropurile, zahărul de ghiață  
(candel) ce aveau pregătite pentru un an. Acēstă boală  
este atât de răspândită în cât o numesc boala la modă,  
dar e atât de puternică încât a pus la pat forțe multă  
lume. Așa dar influența departe de a fi nouă, e veche și  
încă forțe veche.

### Convocare.

Reuniunea învățătorilor români gr. ort. ppia-  
tele I—VII din despărțământul ppbiteral al Chiși-  
neului și-va ținea ședința de primăveră, Luni la 27  
Aprilie st. v. (9 Mai n.) 1898 în școla conmem-  
brului Aureliu Guiu din comuna Mișca, pe  
lângă următoarea

### Programă :

1. Diminēța la 8 ore, asistarea în corpore la  
chemarea Duhului Sfânt în biserică.
2. Prelegere practică cu elevii din școla inv.  
A. Guiu, din obiectele prescrise în ordul orelor.
3. Deschiderea adunării prin președinte.
4. Reflexiuni asupra prelegerii ținute.
5. Raportul cassariului, bibliotecariului și con-  
trolorului.
6. Incassarea taxelor curente și restante, (apar-  
ținătoare reuniunii generale), discutarea asupra res-  
tanțelor după membri decedați, transmutați etc. po-  
sibila încassare — ori rescriere.
7. Colectarea temelor curente și restante și a  
datinelor poporului.
8. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea  
operatelor și recomandarea lor spre cetire.
9. Cetirea temelor recomandate, eventual : a  
tuturor.
10. Propuneri, interpelări și diferite discusiuni  
didactice-metodice referitoare la învățământul poporal.
11. Fixarea locului și timpului adunării viitoare.
12. Închiderea ședinței.

Șimand la 11/23 Aprilie 1898.

Ioan Volentiru, m. p.      Demetriu Boariu, m. p.  
președinte                      notar.

### Concurs.

Pe baza ordinației Venerabilului Consistor al Ara-  
dului de dto 31 Martie a. c. Nr. 1860/898, se escrie c n-  
curs pentru îndeplinirea vacantei parochii de clasa a II-a  
din Miniș com. Aradului, protopresbiteratul Radnei, cu  
termin de alegere pe ziua de 31 Mai st. n. a. c.

Emolumintele sunt : 1) un pătrar de sesiune pă-  
mânt arător, din carele un juger este plantat cu vie ;  
2) În birul preoțesc : a) dela 80 Nr. de case câte una  
măsură de grâu și una măsură de cucuruz ; b) dela 170  
Nre de case câte 1 (unu) fl. v. a. c) În arēnda alor 6 jugere  
de pământ 12 fl. precum și competența de pășune de  
după aceste ; d) ștolele usuate dela 250 Nr. de case.

Alegēndul preot are a restitui epitropiei p rochiale  
respective fostilor preoți spesele făcute cu plantarea și în-  
zestrarea viei parochiale cu pari noi.

Recurenții sunt avisați recursele lor ajustate con-  
ferm §. 15 lit. b. al Regulamentului pentru parochii a-  
dresate comitetului parochial din Miniș a-le trimite pă-  
riutelui protopop Vasile Beleş în M. Radna până la ter-  
minul sus indicat, și a-sē presenta în vre-o Duminecă seu  
sărbătoare în st. biserică din Miniș, pentru a-și arăta des-  
teritatea înjoratorie și în cele rituale.

Miniș la 12/24 Aprilie 1898.

Valeriu Malesiu, m. p.      Antoniu Coșa, m. p.  
preș. com. par.                      rot. com. par.

În conțelegere cu : VASILE BELEȘ, m. p. protopop.

—□—